

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Maahanmuuttotaustaisten oppilaiden arvioinnin erityiskysymykset (+kt)

Johtamisen Majakka 26.9.2024
Katri Kuukka

Yleistä arvioinnista

Arvioinnin yleiset periaatteet

Arviointi on monipuolista

- oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin
- vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset

- maahanmuuttotaustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso koulun opetuskielessä sekä arvioinnin kohteena olevan oppiaineen tiedonalan kielessä

Arvioinnin monipuolisuus

- arvioinnin monipuolisuuden periaate tähdentyy arvioitaessa oppilasta, jonka äidinkieli on muu kuin koulun opetuskieli
- oppilaan kielellisten resurssien huomioiminen – ja hyödyntäminen
  - *eri menetelmin kerätyt näytöt*
  - *tarkoituksenmukaiset menetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta*
  - *mahdollisuuksia osoittaa oppimista ja osaamista eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin – HUOM! Myös omalla äidinkielellä tai jollain muulla kielellä > pohdittava, missä asemassa kieli on osaamisen osoittamisessa*
- HUOM! Myös *työskentelyn* arviointi painottuu, kun kielitaito ei ole riittävä osaamisen osoittamiseen
- Tietoa huoltajille!

Edellytysten huomioiminen – koulun opetuskieli

- on tarpeen tietää, mikä on oppilaan
  - koulussa oloaika Suomessa
  - koulunkäyntitausta muutoin
  - kiel(t)enopiskelutausta
  - äidinkieli/äidinkielet
- arviointiyhteistyö S2-opettajan ja muiden opettajien kanssa – myös oman äidinkielen opettajan kanssa

Kielitaidon taso tiedonalan kielessä?

- *yleinen* tiedonalan kieli: vaativat kielen rakenteet teksteissä (esim. lauseenvastikkeet), tietyt tekstilajit oppiaineissa (esim. esseevastaus, selostus), tietyt verbit, kuten esim. arvioida, tarkastella, muodostaa, koostua...
- *erityinen* tiedonalan (=oppiaineen) kieli: arkikielestä poikkeavat sanojen merkitykset, erilaistunut sanasto, tekstilajit ja niiden kielen rakenne (esim. käsitelmäärittely on tärkeää biologiassa, kokeen selostaminen kemiassa jne.)

MÄÄRITELLÄÄN
SEURAAVAKSI
NÄITÄ
SOLUBIOLOGIAN
KESKEISIÄ
KÄSITTEITÄ...

TÄRKEIMPIÄ SOLUELIMIÄ
OVAT MITOKONDRIOT, JOTKA
VAPAUTTAVAT
SOLUHENGITYKSESSÄ
SOKERISSA OLEVAA ENERGIAA
SOLUN ERI TARPEISIIN.

Sanallinen arviointi vs. 4. vuosiluokalta alkava numeroarviointi?

- numeroarvosanojen antaminen lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa vuosiluokilla 4-8 on **pääsääntö**, josta on mahdollista **poiketa**
- *Sanallista arviota voidaan käyttää numeroarvioinnin sijaan vuosiluokilla 1–9 päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli. Näiden oppilaiden todistuksissa voidaan käyttää erilaisia sanallisia asteikkoja. Oppilaan osaamista voidaan myös joissakin oppiaineissa tarpeen mukaan arvioida sanallisin arvioin todistuksessa, jossa muuten opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti annetaan numeroarvosanoja.*
- jos numeerinen arviointi ei jostain syystä ole toimiva, voidaan palata sanalliseen arviointiin

Monipuolista arviointia yhdessä

- kielitietoinen aineenopetus – ainetietoinen S2-opetus
  - reaaliaineiden oppimistehtäviä, oppimispäiväkirjoja ja portfolioita voidaan tehdä myös S2-opetuksessa
  - kokeiden rakenteiden harjoittelu S2-opetuksessa, sovitettut versiot, joissa käsitteitä on avattu
- yhdessä sovitut tekstitaidon tavoitteet luokka-asteittain, yhteinen havainnointi
- käsitekartat, käsitteiden määrittelytehtävät kaikissa reaaliaineissa
- keskustelu, suullinen arviointi
- tiedon järjestämistehtävät, sanastoon ja nimeämiseen perustuvat arviointitehtävät

Oppiaineen opiskelusta vapauttaminen

- maahanmuuttotaustainen oppilas voidaan vapauttaa jonkin oppiaineen opiskelusta 18 §:n 2 momentin nojalla: perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta
- yläkouluvaiheessa Suomeen muuttavalle maahanmuuttotaustaisen oppilaalle koulunkäynti voi olla kohtuuttoman kuormittavaa vähäisen opiskelukielen osaamisen ja aiemman koulunkäyntitaustan takia
- kysymystä oppilaan vapauttamisesta jonkin oppiaineen opiskelusta tulee aina arvioida tapauskohtaisesti

Näkökulmia vieraan ja toisen kotimaisen kielen opiskeluun

- maahanmuuttotilanteen oppilaan tilanne on erityisen vaativa, jos hän siirtyy valmistavasta opetuksesta perusopetukseen ylemmillä luokilla eikä hänellä ei ole ollut lainkaan A-kielen (yleensä englanti) opintoja
  - tällaisessa tilanteessa kielten opiskelun pääpaino on syytä asettaa suomen kielen ja A-kielen opiskeluun; oppilaalla on paljon opiskeltavaa A-kielessä, jotta hän pystyisi kaiken muun uuden opittavan ohessa saavuttamaan vuosiluokkatasonsa oppimisen tavoitteet edes tyydyttävällä tasolla
  - ylemmillä luokilla korostuu kielitaidon – sekä opiskelukielen ja tiedonalojen kielten – merkitys jatko-opintojen kannalta
- suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen tuntimäärä vuosiluokilla 7 – 9 on 10 vvt: riittämätön, kun kieltä opitaan alkeiskielitaidon vaiheessa ja kun on opittava opiskelussa tarvittavat tekstitaidot (lukemisen ja kirjoittamisen taidot)
- toisen kotimaisen kielen opiskelu voi olla joillekin oppilaille kohtuutonta: vapauttaminen voi olla tarkoituksenmukaista koulupolun turvaamiseksi ja tuoda tarvittavaa lisätukea opetuskielen opiskeluun

Myöhään perusopetukseen tulevan oppilaan päättöarviointi

- päättöarvioinnin kriteerit ovat normi - silti huomioitava arvioinnin yleiset periaatteet
- kriteereitä tulkittaessa on arvioitava, missä määrin esimerkiksi tyydyttävän kriteerin eli arvosanan 7 saavuttaminen edellyttää osaamisen osoittamista suomen kielellä
- integrointi perusopetukseen valmistavan aikana tärkeää, samoin oma opinto-ohjelman mukaan opiskelu
- oppiaineiden suorittaminen erityisessä tutkinnossa suotavaa > arvosanat voidaan siirtää päättötodistukseen

Tekstien tulkitseminen - päättöarviointi

Opetuksen tavoite	Oppilaan oppimisen tavoite	Arvioinnin kohde	5	7	8	9
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnessa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella	Oppilas hyödyntää tekstilajitietoutta puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinnessa, laajentaa sana- ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukemisen ja ymmärtämisen strategioita ja päätelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella.	Tekstilajitaidot puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinnessa	Oppilas ymmärtää, miksi tekstit eroavat toisistaan. Oppilas tunnistaa joitakin piirteitä tavallisimmista tekstilajeista. Oppilas ymmärtää tekstin sisältöä puutteellisesti.	Oppilas tunnistaa tavallisimpia tekstilajeja. Oppilas ymmärtää tuttuja aihepiirejä käsitteleviä tekstejä ja hahmottaa tekstin kokonaisuuden. Oppilas selvittää avainsanat ymmärtääkseen tekstin pääajatuksen. Oppilas hyödyntää tekstejä sana- ja käsitevarantonsa laajentamisessa.	Oppilas tunnistaa eri tekstilajien rakennetta ja kielellisiä piirteitä. Oppilas laajentaa aktiivisesti sana- ja käsitevarantoaan lukemalla erilaisia tekstejä. Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisia strategioita tekstien tulkinnessa.	Oppilas tunnistaa eri tekstilajien rakennetta ja kielellisiä piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas kehittää sana- ja käsitevarantoaan siten, että se riittää itsenäiseen tekstien tulkintaan ja arviointiin.

Esimerkkejä muiden oppiaineiden kriteereistä

- KE (9) T4: Oppilas **perustelee** esimerkkien avulla, miten kemialla käytetään kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas **osaa selittää** kestävän tulevaisuuden rakentamiseen liittyviä syy-seuraussuhteita ja osaa **perustella** erilaisia ratkaisuja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.
- MA (7) T7: Oppilas soveltaa matematiikkaa **muotoillen ongelmia matematiikan kielelle** annettuja esimerkkejä noudattaen.
- ET (8) T3: Oppilas **osaa nimetä** keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Oppilas **osaa kertoa**, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti.

The background features abstract, flowing shapes in vibrant green and blue. A thick green band curves from the top right towards the center, while a blue band curves from the bottom left towards the center, creating a sense of movement and depth.

Kielitietoisesta opetuksesta

”

Enhän mä oo mikään äidinkielen opettaja. Eihän nyt fysiikassa oo paljon lukemista.

*Pitäiskö **mun** ruveta korjaamaan pisteitä ja pilkkuja?*

Jos on valmistava käyty, niin luulisi osaavan. Mutta kun ne ei osaa.

Ainahan me ollaan otettu kieli huomioon, ei tässä ole mitään uutta...

Nykyisin niillä on niin huono sanavarasto. Kaksi tiesi, mikä on XX.

Miksi kielitietoista opetusta?

- suuri osa meistä monikielisiä: monikielisyys kuuluu myös koulun arkeen
- lukutaito muutoksessa: tekstit ovat enenevässä määrin digitaalisia ja tekstiä monessa eri muodossa
- syventyvä ja syvällinen lukeminen digitaalisessa ympäristössä haastavaa: sitä on erityisesti opiskeltava ja opittava
- monen oppilaan ongelmana motivaation puute: kielitietoisen opetuksen työtapoja käytettäessä motivaation ja kiinnostuksen herättäminen tärkeää
- tekstitaidot keskeisiä kaikissa oppiaineissa, myös taide- ja taitoaineissa: taitojen opettaminen tietoon liitettynä kuuluu jokaiseen oppiaineeseen

Kielitietoisuus toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavana periaatteena POPS 2014

- Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa.
- Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen.
- Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja (jokainen opettaja) myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Kielitietoisuus tarkoittaa

- koulun toimintakulttuurissa
  - kielen keskeisen merkityksen tunnustamista vuorovaikutuksessa ja oppimisessa
  - tietoisuutta oppilaiden eri kielistä ja kielimuodoista
  - kielten arvostamista ja näkymistä koulun arjessa
  - kielitietoista *johtamista*, joka varmistaa kielitietoisien toimintakulttuurin kehittämisen
- opetuksessa ja oppimisessa
  - kaikkien oppiaineiden vastuuta lukutaidosta
  - tiedonalojen yleisen ja erityisen kielen tuntemista
  - opittavan sisällön kielilähtöistä tarkastelua
  - kielitietoisia työtapoja

Kielitietoiset työtavat hyödyttävät kaikkia

Jokaisessa oppiaineessa käytetään arkikieltä ja yleistä tiedonalojen kieltä. Koska eri oppiaineet lähestyvät toimintaa ja tietoa eri tavoin, niissä käytetään erityistä tiedonalan (ja taidonalan) kieltä. Tekstilajit, kielelliset rakenteet sekä sanasto vaihtelevat.

Oppilaan pitää hallita oppiaineen **tekstitaidot**, joissa yhdistyvät oppilaan kielelliset ja sisällölliset resurssit.

Tekstit ovat muuttuneet monimuotoisimmiksi kuin ennen: graafit, merkit, kuvakkeet sekä liikkuvat kuva yhdistyvät kirjoitettuihin teksteihin. Digitaalinen tekstiympäristö haastaa keskittymiskykyä, tekoäly haastaa tulkitsemaan ja arvioimaan.

Kielitietoiset työtavat auttavat oppilasta selviämään tekstiympäristössä, koska tekstejä tarkastellaan yhdessä. Niiden puitteissa opetusta voi eriyttää luontevasti ja lisätä oppilaiden omatoimisuutta asteittain.

Oman oppikirjan kieli – tiedonalojen kieli

- kieli ja tekstit eivät ole erillisiä oppiaineen sisällöstä, vaan kietoutuvat tiiviisti toisiinsa
- **oppiaineen kielenkäytön ja tekstitaitojen opettaminen ei ole ylimääräinen oppisisältö**
- kaikissa oppiaineissa tehdään näkyväksi kielenkäyttöä ja tekstien kanssa toimimista
- oppilaalle annetaan konkreettisesti ohjausta ja eväitä oppiaineen tekstien tulkitsemista ja tuottamista varten
- Lähde: Sulkunen, S.& Saario, J. 2020. Monilukutaito eri oppiaineissa. Teoksessa Tuovila, S. & Majonen, V. (toim.) Luku- ja kirjoitustaidon pedagogiikkaa yläkouluun

ROADMAP – askeleet kielitietoisen koulun kehittämiseen

- digitaalinen itsearviointimateriaali koulujen kielitietoisen toimintakulttuurin ja oppilaiden kielellisten taitojen kehittämiseen
- sen avulla koulu voi arvioida toimintaansa ja kehittää koko kouluyhteisöä osallistavaa kielitietoista opetusta ja kielikasvatusta
- itsearviointityökalun lisäksi verkkosivustolle on koottu lupaavia käytäntöjä ja esimerkkejä oppilaiden kielellisten taitojen ja kriittisen ajattelun kehittämisen tueksi
- [ECML/CELV > Training & Consultancy > Supporting the language\(s\) of schooling: the Roadmap](#)

Monilukutaitoa kielitietoisesti eri...

Monilukutaitoa kielitietoisesti eri oppiaineissa

— tietoa ja työtapoja

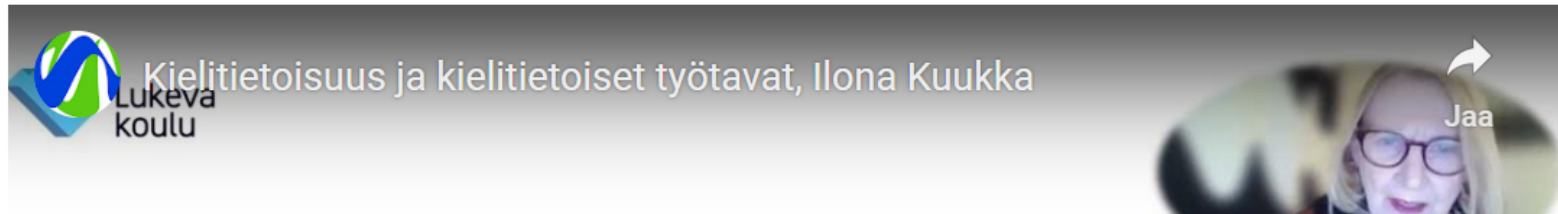
Jaa

Monilukutaitoa kielitietoisesti eri oppiaineissa - tietoa ja työtapoja

Kielitietoisuudesta hyötyvät kaikki

Monilukutaitoa kielitietoisesti eri oppiaineissa – tietoa ja työtapoja

Opetushallitus 2023. <https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/monilukutaitoa-kielitietoisesti-eri-oppaineissa-tietoa-ja-tyotapoja>

Monilukutaitoa käytännössä

Monikielisyys näkyväksi – kielitietoutta kaikille

<https://www.oph.fi/fi/opettajille/monikielisyys-nakyvaksi-kielitietoutta-kaikille>

Materiaalipaketti: teoriaa ja tehtäviä!

Esim.

- Piirrä kieli!
- Kielten supersankarit
- Suomi ja viro vertailussa
- Herätä keskustelua!
- Kielten kattila -sadutus

**Monikielisyys
ja
kielitietoisuus**

Karvin KIEPPI-hankkeiden arvioinnin kehittämissoositukset

Opettajille

Opettajat tarvitsevat enemmän tietoa oppilaiden opetuskielen taidon kehittymisestä ja kouluvalmiuksista.

Opettajien tulee ottaa enemmän vastuuta kielitietoisista työtavoista omassa opetuksessaan.

Opetus- ja ohjaushenkilöstöllä sekä esimerkiksi koulukuraattoreilla ja koulupsykologeilla tulee olla mahdollisuus osallistua aiheeseen liittyvään lisä- ja täydennyskoulutukseen.

Opettajien arviointiosaamisen kehittämisessä on tärkeää ottaa huomioon kielitietoisuus ja vielä kehittyvän kielitaidon vaikutus oppilaan suoriutumiseen. Sen tueksi tarvitaan tukimateriaalia ja lisäkoulutusta.

Rehtoreille

Rehtoreiden tulee vastata siitä, että koulun vastuuhenkilöt kirjaavat oppilaiden tiedot asianmukaisesti.

Rehtorin tulee luoda pedagogisella johtamisella koulun ja koko työyhteisön myönteistä ilmapiiriä kielitietoiseen opetukseen ja henkilöstön täydennyskoulutukseen

Kaikissa kouluissa tulee olla systemaattiset yhteistyökäytänteet, toimintatavat ja vastuut myöhään maahan tulleiden oppilaiden oppimisvaikeuksien ja traumaperäisten haasteiden tunnistamiseen.

Opetuksen järjestäjille

Opetuksen järjestäjien ja koulujen tulee huolehtia, että oppilaiden perustaitojen kehittymistä arvioidaan ja seurataan systemaattisesti.

Opetuksen järjestäjän on varmistettava, että kielitietoinen opetus huomioidaan paikallisten opetussuunnitelmien lisäksi esimerkiksi lukuvuosisuunnitelmissa, opetuksen kehittämisessä ja henkilöstön täydennyskoulutuksessa. Opetuksen järjestäjän on varmistettava rehtoreiden osaaminen kielitietoisuudesta.

Opetuksen järjestäjien ja koulujen tulee varmistaa oppimisen tuen yhdenvertainen toteutuminen. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia, että tukitoimiin liittyvät toimintatavat ja vastuut on kirjattuna esimerkiksi opiskeluhuoltosuunnitelmaan ja paikalliseen opetussuunnitelmaan

Kielitaidon kehittymistä edistämässä – S2-oppimäärää opiskelevan oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi

- Kuukka, K., Rapatti, K. ja Reiman, N. (toim.) 2023. Kielitaidon kehittymistä edistämässä - S2-oppimäärää opiskelevan oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi. Opetushallitus.
- Verkkokaupasta: [Kielitaidon kehittymistä edistämässä | Opetushallitus verkkokauppa \(oph.fi\)](#), 47 e.

Vastauksia usein kysyttyihin kysymyksiin OPH

- **KIEPPI-toimenpideohjelman hankkeissa tehty kehittävä arviointi**

[Kehittävä arviointi maahanmuuttotaustaisten oppilaiden koulunkäyntivalmiuksia tukevassa toimenpideohjelmassa | Kansallinen koulutuksen arviointikeskus \(Karvi\)](#)

Perussivumme

Kielitietoisuus

<https://www.oph.fi/fi/opettajille/kielitietoisuus>

Maahanmuuttotaustaiset oppijat

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/maahanmuuttotaustaiset-oppijat>

- Perusopetukseen valmistava opetus ja valmistavasta perusopetukseen siirtyminen: [Usein kysytyt kysymykset | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)
- S2-opetus: [Usein kysytyt kysymykset | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Kiitos!

